

Knap idioot

We staan er doorgaans niet zo bij stil, maar als je een gemeente vormt dan ben je in wezen niet van deze wereld, of om in woorden van een vroegere collega van mij, ds. Wicher Veen: 'dan ben je wel knap idioot'. Daar schrik je misschien wat van, maar hij was een maatschappijkritisch theoloog die hele betogen van de kansel kon houden, bevlogen en geïnspireerd, en dat merkte je aan zijn woordkeuze om iets kracht bij te zetten. Met zijn wilde grijze haren, pluizig baardje en begeesterde ziel raakte hij zijn toehoorders en lokte hij felle reacties uit in de gemeenten waar hij in voorging. Sommigen zouden hem typeren met radicaal, iemand die tot de wortel uitploos hoe de wereld in elkaar steekt, wat daar mis mee is, en wat de weg is om daar met elkaar uit te komen. Anderen hielden hem voor wezensvreemd. Maar dat vatte hij op als een compliment, want hij schaarde zich maar al te graag aan de kant van 'de idioten' die het erop waagden om lid van een gemeente te worden om van daaruit kritisch en weerbaar in de wereld te staan. Want je moest er wel rekening mee houden dat de gemeente wel iets totaal anders was dan de wereld met zijn fratsen en bokkesprongen waarin het onrecht, in plaats van het recht zegeviert. Zo is de gemeente dus niet. Het komt erop aan om niet in die valkuil te stappen.

Weten wie wij zijn

Deze predikant van een generatie die de oorlog had meegemaakt was een pacifist in hart en nieren. Dat hij zo fel van leer kon trekken vertelde iets over zijn verlangen naar een andere wereld, wetende dat velen gedesilluseerd uit de oorlog waren gekomen, moedeloos over het onrecht en het uitroeien van het joodse volksdeel, terwijl anderen zich positief richtten op de wederopbouw. Hij schipperde zo tussen trauma en optimisme met zijn vaste overtuiging dat wij ons eerst bewust moeten zijn van wie wij zijn in het licht van het evangelie, willen we werkelijk tot verandering komen.

Wij zijn vervreemden

In het licht van het evangelie zijn wij vreemdelingen en gasten in een wereld die niet naar onze smaak is. Wij luisteren naar één heel andere stem dan de kakofonie in de wereld waar we niet wijs uit worden. Zoals we meteen aan het begin zongen 'Door de wereld gaat een woord' van de blinde dichter Jan Wit, met als refrein 'Here God, wij zijn vervreemden door te luisteren naar uw stem. Breng ons saam met uw ontheemden naar het nieuw Jeruzalem'. Het nieuw Jeruzalem als een symbolische verwijzing naar een wereld als stad van vrede. En we zongen een couplet uit het lied 'Gij hebt o Vader van het leven': 'O God, wij bouwen als ontheemden, wij wonen en wij blijven vreemden, bestemd voor hoger burgerrecht'. Over dat soort van liedregels zing je al gauw heen, zonder dat het tot je doordringt wat daar staat, hoger burgerrecht? En je denkt: zeker een liedje dat de dominee wel leuk vindt.

Dat wij ons niet thuis voelen in onze wereld, zegt iets over dat het anders moet. Maar hoe krijg je het zó anders, dat je je thuis in de wereld voelt?

'Autochtonen' en 'allochtonen' samen

Men gaat ervan uit dat Paulus brieven vanuit de gevangenis geschreven heeft aan enkele gemeenten in het begin van hun bestaan, waaronder de tekst die we lezen. Die gemeenten bestonden uit joden en niet-joden, zeg maar uit autochtonen en allochtonen om te snappen waarom dat problemen kon geven. Gezien de strekking van dat fragmentje hoeven we niet lang te raden waarom hij gevangen zat. Paulus was in de ogen van de toenmalige autoriteiten een dwaas, die allochtone Grieken de joodse tempel had binnengebracht, aan wie hij het evangelie had verkondigd. En dat was water en vuur wat hun religieuze en culturele achtergronden betreft. En dan nog eens in een heilig complex dat tempel heet. Rein en onrein, heette dat toen, bij elkaar brengen om een eenheid te smeden, dat was een gotspe.

Eén gemeenschap

En hier komen we uit bij wat daarvan de bedoeling was, joden en niet-joden bijeenbrengen. Heel simpel eigenlijk. Joden vormden het volk Israël en volgden al eeuwenlang de Tora met de tien geboden. Die geboden moesten voor een betere samenleving zorgen waar God op de eerste plaats geloofd en geprezen werd, en naar iedereen omgezien werd, niemand uitgesloten. Daar lag dus een grote opdracht voor het

joodse volk, inclusief voor Jezus die daar deel van uitmaakte. Vandaar dat hij de deur wagenwijd openzette naar ook de Grieken en andere volken. Om samen één gemeenschap te vormen. Maar dat was in joodse ogen een godslastering. En dat is Jezus, maar ook Paulus duur komen te staan. Maar omdat Paulus vurig geloofde in die eenheid, nam hij zijn gevangenschap op de koop toe. En schreef hij brieven om gemeenten waar joden en niet-joden al samen waren, te inspireren om het uit te houden.

Bestemd voor hoger burgerrecht

Daar slaan die indrukwekkende woorden op: jullie niet-joden waren eerst van alle burgerrechten van Israël uitgesloten, maar via Christus hebben jullie daar nu ook recht op. Jullie mogen hun God nu ook onze Vader noemen. Want Christus brak muren af, en hief alle vijandschap op. Met andere woorden, jullie allochtonen die veraf waren, zijn nu dichtbij gekomen. Dat wil zeggen dichtbij het oorspronkelijke plan van God om van de wereld een eenheid te maken waarin iedereen volledig mens kan zijn, in vrede. Hij gaat daarmee nog een stukje verder, jullie kunnen één nieuwe mens vormen door met elkaar een geest van eensgezindheid te ontwikkelen. Wij zijn bestemd voor *hoger* burgerrecht, zongen we. Hoger, wil zeggen, uitstijgend boven verdeeldheid en vijandschap uit. Dat is de strekking van dat stukje tekst. En daarmee ook een hele uitdaging waar we nu nog in onze tijd mee worstelen.

Christus navolgen is vreemdeling zijn

Als je Christus navolgt, word je automatisch een vreemdeling en ontheemde. Je voelt je niet langer deel van de wereld zoals je die om je heen ziet. Want je denkt anders, je handelt anders, je voelt anders, je communiceert anders, altijd met het oog op God en de ander wie hij ook is: je gelóóft gewoon anders. Je straalt iets uit waardoor de ander denkt, hij is anders dan anderen. Bij hem of haar is geen hokjesgeest te vinden, maar een openheid in de relatie tot de ander die uitstraalt dat de ander hem evenveel waard is als iedereen. Dat is leven vanuit een hoger burgerrecht.

En wij?

Maar nu de proef op de som. Zitten we nog dichtbij dat ideaal? Paulus heeft succes gehad, want tot aan ons toe is er een gemeente die nog steeds in het licht van dat ideaal staat. En die ook vandaag de dag nog steeds bemoedigd moet worden door een gevangenisbrief als deze.

Hoe stralen wij ons geloof in dat ideaal uit, dat mensen van welke afkomst ook in onze omgeving zullen worden ontvangen in opvangcentra? Zeggen we 'ja' met ons hart, omdat we vinden dat dat zo hoort? Maar doen we 'nee' als het erop aan komt? Maar wat is dán de bedoeling van de bóódschap van ons gemeente-zijn?

De idioterie aangaan

Aan het begin van het nieuwe seizoen waarin wij met zijn allen voor een nog onontgonnen, uitdagende periode staan van interne zorgen en allerlei vormen van afscheid: de Vermaning Tjalleberd, afscheid predikant, geldzorgen, en 'zal iedereen de weg naar de Vermaning van Heerenveen nog wel vinden', wetende dat niet alles meer zal worden zoals het was ... een hele nieuwe tijd. En brengen wij het op, om samen met anderen uit te blijven stralen de idioterie dat wij geroepen zijn één nieuwe mens te vormen bij wie de vooroordelen en scheldkanonnades niet meer voorkomen? Eén nieuwe mens die de ander begroet vanuit het geloof dat ook nieuwkomers, kinderen van één Vader zijn?

Daarom willen we straks als start van een heel nieuwe tijd, het met elkaar hebben over wat heet burgerschap. Want voor goed burgerschap bestaan er basisvaardigheden die we nodig hebben om samen de wereld mooier te maken. Daar speelt de eigen levensvisie, en dus ook onze geloofsvisie à la Paulus een belangrijke rol in.

En dat is niet één, twee, drie een zaak van alles eventjes snel oplossen, maar een heel proces waar we, in wat voor tijdsbestek ook, telkens weer voor komen te staan. Het is een proces dat al zo oud is als de brief van Paulus, hij zette daartoe aan om in de proces van eenwording te blijven. En dat is een opdracht.

'Zo bent u dus geen vreemdelingen of gasten meer, maar burgers, net als de heiligen, en huisgenoten van God, gebouwd op het fundament van de apostelen en profeten, met Christus Jezus zelf als de hoeksteen'.